

PÄÄTÖKSENTEON SUUNNITELMALLISUUS

Nastolan Kirkonkylän koulu on puhuttanut viime aikoina todella paljon, ja syystäkin. Paikallisille asukkaille tämä aihe on aiheuttanut turhaa epävarmuutta, joka heijastuu väistämättä oman elämän suunnitteluun ja vähentää alueen houkuttelevuutta. Tällä on epäsuoria vaikutuksia esimerkiksi Lahden kaupungin talouteen.

Tämä Kirkonkylän koulun tapaus raottaa verhoa Lahden kaupungin päätöksenteon prosesseihin ja tuo esiin niihin liittyviä epäselvyyksiä ja ongelmia. Nykyisellään päätöksenteko vaikuttaa olevan lähinnä hätäistä reagointia, ei suunnitelmallista ja strategista tavoitteellisuutta.

Poliitikon rooli päätöksenteon prosessissa

Yksinkertaisuudessaan poliitikkojen tehtävä on toimia strategisten linjausten tekijöinä ja asettaa virkamiehille tavoite. Virkamiehet puolestaan suunnittelevat, miten tämä tavoite saavutetaan. Tämä vastuualuejako ei kuitenkaan nykyisessä päätöksenteossa vaikuta olevan selkeä. Päätöksenteko tuntuu olevan täynnä epäselviä tavoitteita, yhteistyökyvyttömyyttä ja virkamiestyön tarkastelun sekä ohjaamisen puutetta.

Päätäjänä oleminen tarkoittaa johtajana olemista. Johtajan tehtävä on asettaa tahtotila, jonka mukaisesti alaiset pyrkivät toteuttamaan tehtäviään. Johtajalla itsellään taas pitää olla hyvä tilannetietoisuus koko toimintakentästä—kokonaiskuva, jonka pohjalta tehdään tavoitetta kohti johtavia päätöksiä myös odottamattomissa tilanteissa. Kun poliitikot antavat tavoitteen ja linjauksen, heidän tulisi aktiivisesti tarkastella ja ohjata virkamiestyötä näiden tavoitteiden mukaisesti.

Kirkonkylän koulun esimerkki

Kirkonkylän koulun tapauksessa Sivistyslautakunnan olisi tullut määrittää selkeät tavoitteet kouluverkon tulevaisuudesta riittävän pitkälle aikavälille. Tältä pohjalta olisi laadittu strateginen suunnitelma, joka määrittää isommat linjaukset ja välitavoitteet sekä ohjaa toteutusta suunnitelmallisesti. Strateginen suunnitelma toimisi toimeksiantona virkamiehille, jotka laatisivat taktisen suunnitelman sen konkreettisesta toteutuksesta, esimerkiksi vuoden mittaisina jaksoina.

Näin toimimalla epävarmuutta olisi voitu vähentää merkittävästi, koska tavoitteet, linjaukset ja toteutus olisivat olleet kaikkien saatavilla ja ymmärrettävissä.

Nyt ongelmana on, että tällainen prosessi tuntuu puuttuvan kokonaan, eikä ennustettavuutta ole. Suunnitelmallisuuden puute johtaa reagoivaan päätöksentekoon, kuten on nähty budjettileikkausten aiheuttamissa vaikeissa ja hätäisissä päätöksissä.

Vaikka vaikeita päätöksiä olisi jouduttu tekemään joka tapauksessa, strategisia tavoitteita ei olisi tarvinnut muuttaa, ja päätöksenteon ennustettavuus olisi säilynyt. Päätäjien olisi ollut helpompi perustella

ratkaisuja ja asukkaiden helpompi ymmärtää, miksi vaikeitakin päätöksiä tehdään, koska kaikki olisivat tienneet, mitä kohti ollaan menossa.

Mitä meidän tulisi vaatia päättäjiltämme?

Oikea kysymys lieneekin: miksi nykyinen päätöksenteon mallimme ei kykene tällaiseen suunnitelmallisuuteen? Onko kyse johtamistaitojen puutteesta vai hallinnollisen järjestelmän heikosta ymmärryksestä?

Pätöksenteon suunnitelmallisuus, ennakoitavuus ja läpinäkyvyys ovat elintärkeitä paitsi asukkaiden turvallisuuden tunteen, myös paikallisen yritystoiminnan ja investointien kannalta — asioita, joita Lahti kipeästi tarvitsee näinä taloudellisesti haastavina aikoina.

Kyse ei ole vain päättäjistä itsestään. Kyse on meistä kaikista: Mitä me vaadimme heiltä, ja kuinka selkeästi muistutamme, että luottamusta ei ansaita sanoilla, vaan ennustettavilla teoilla?

